

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

De ratione uniciarum, libellus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72031)

numeris, vel lignis. *Frangere, vel perficere. Sciunt, scilicet illi Graeci: id est secundum significationem numerorum. Verum haec haftenus, scilicet dicta sufficiant.*

De indigitatione, jam satis.

BEDÆ PRESBYTERI LIBELLUS DE RATIONE UNCIARUM.

Unciarum quoque divisionem nosse, quæ non minus temporibus rebusve aliis quam nummis est apta, computandis, non ignobilis inventio est. Quibus quia & dispersæ passim historiae, & ipsa facta scriptura utitur, nomina pariter & figuras eorum, paucis affigere curavimus: à libra incipiens, quæ dicta est quasi libera, quod liberaliter pondera adæquat; nam neque amicum, neque inimicum, nemini faver, nisi iusticia.

Divisio per uncias.

Libera, As, sive Assis, est unciarum duodecim, & signatur ita **X** vel **lb.**
 Deunx, sive labus, unciarum est undecim, & signatur ita **¶** vel **¶¶**
 Decunx, vel Dextans, est unciarum decem, & notatur sic, **¶¶** vel **¶¶¶**
 Dodrans, sive Doras, est unciarum novem, & signatur ita, **¶¶¶** vel **¶¶¶¶**
 Bes, sive Bisse, aut Besse, est unciarum octo, & notatur ita, **¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶**
 Septunx, sive Septuns, est unciarum septem, & signatur ita, **¶¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶¶**
 Semis, sive Semissis, aut sextus, unciarum sex, & notatur sic, **¶¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶¶**
 Quinquunx, sive Quincuns, unciarum quinque & sic denotatur, **¶¶¶¶¶¶**
 Triens, sive Treas, est unciarum quatuor, & sic pingitur, **¶¶¶¶¶¶¶**
 Quadrans, sive Quadras, est unciarum tres, & delineatur sic, **¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sextans, sive Sextas, sunt uncia duæ, & notatur ita, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sexcunx, sive Sescuncia, est uncia una & semis, dicitur etiam Sescquiuncia: sic notatur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**

Divisio per Scrupulos.

Uncia, est viginti quatuor scrupulorum, & notatur sic, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Semuncia, est duodecim scrupulorum, tertia pars uncia: & sic denotatur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sextula duæ, est octo scrupulorum, & formatur ita, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sicilius, est sex scrupulorum, & sic notatur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sextula, sive Sescula, est quatuor scrupulorum, & sic formatur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶** aut **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Dimidium sextula, est duorum scrupulorum, & sic depingitur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Scrupulus, sive Scripulus, habet sex siliquas, & ita notatur, **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶** vel **¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶¶**
 Sicilius, in Sicilia primò inventus.
 Siliqua, genus est farris.

Hæc (inquam) ponderum vocabula, vel characteres, non modò ad pecuniam mensurandam, verum ad quævis corpora, sive tempora demetiendi conveniunt. Unde & ratio vel mos obtinuit, ut in cantione computorum, puerinum & duo, sæpius asse & dipondio murentur: item tressis, quartusis, quintusis, sextusis, septusis, & cætera hu-

jusmodi, quasi tres asses, quatuor asses profertur: & in eundem modum sequentia numerorum quàm plurima. Sive igitur horam unam, sive diem integrum, sive mensem, sive annum, seu certè aliud aliquod majus minusve temporis spatium in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars uncia est: reliquas undecim, deuncem appellant. Si in sex partiri vis, sexta pars sextans: quinque reliquæ, dextans, vel (ut alii) distas vocantur. Si in quatuor, quarta pars, quadrantis nomen obtinet: residuæ tres, dodrantis nomen accipiunt. Et hujus disciplinæ regula solvitur, quod plerosque turbat imperitos: quia Philippus in expositione beati Job æstum maris Oceani quotidie bis venire describens, adjunxit hunc æquinoctialis horæ dodrante transmissio, tardius sine intermissione, sive die venire, sive nocte. Porro si per tria quid dividere cupis, tertiam partem trientem, duas residuas bissem nuncupabis. Si per duo, dimidium semis appellatur. (Duodecima autem pars assis sive libra, est uncia: quæ habet scrupulos viginiquatuor, & sextulas sex, ac siliquas centum & quadraginta quatuor. Scripulus, est brevis lapillus.) Sic & cætera, quæ verbo melius colloquantis, quàm scribentis stylo disci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, sive milliariis, sive stadiis, sive jugerum, sive pericam, sive etiam cubitum, pedemve aut palmum partiri opus habes, præfata ratione facies. Deniq; & in Exodo, dimidium cubiti semis appellatur, narrante Mose, quod habuerit arca testamenti duos semis cubitos longitudinis, & cubitum ac semissem altitudinis. Et in Evangelio, quarta pars totius mundani corporis: id est terra, mysticè quadrantis nomine censetur: quum mittendo in pœnam peccatori dicitur, Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem: id est donec luas terrena peccata, ut B. Augustinus exponit: Hoc enim (inquit) peccator auditur, Terra es, & in terram ibis. Quarta siquidem pars distinctorum membrorum hujus mundi, & novissima terra invenitur, ut incipias à cælo, secundum aerem numeres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione ubi scriptum est: Erat autem parascève paschæ, hora quasi sexta, hujusce disciplinæ meminit, dicens, Non jam plena erat sexta, sed quasi sexta, id est peracta quinta, & aliquid de sexta esse coeperat: nunquam autem isti dicerent, Quinta & quadrans, aut quinta & triens, aut quinta & semis, aut aliquid hujusmodi: si non hæc partes, apud divinos auctores vulgatæ invenirentur.

IN BEDÆ LIBELLUM DE UNCIIS, BRIDFERTI GLOSSA.

Hæc inquam. Scilicet, ut dixi, coepit. Ponderum. Ponderus, à pendendo dicitur, eo quòd in statera librata pendeat. Characteres id est figuræ. Non modò, id est tantummodo ad pecunias aurum scilicet vel argentum, aut quodlibet metallum. Antiquorum substantia ferè omnis constabat in pecoribus: etsi nunc in illis & cæteris constat, tamen nomen istud non servatur. Unde & ratio vel mos. Quia non solum hæc vocabula ponderum conveniunt ad pecuniam mensurandam, sed etiam ad alias res, obtinuit mos, ut ponantur etiam pro nominibus numerorum, in cantione computorum, id est quando aleam librant, quod est genus ludi. Cantio computorum est, quum dicimus unum, duo, &c. Propriè tamen assis, unam libram: dipondius, duas: tressis tres: quartis, quatuor significant. Sesterius olim dipondius vel dupondius: & semis, quasi semis tertius: tressis, quas tres asses, &c. Sequentia scilicet nomina quàm plurima profertur usque centussis, id est centum asses. Philippus. Ille tuit divi Hieronymi discipulus. Sive igitur horam. Majus temporis spatium, si in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars erit uncia: majus est ut cyclus decennovalis. Minus temporis spatium est, ut momentum, &c. ipsa duodecima pars etiam est uncia. Quicquid in 24. partiri vis.